

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ETİK ALGISI: MALATYA İLİNDE BİR ARAŞTIRMA*

Yrd.Doç.Dr. Mustafa KILLI^a
Hasan TÜRKOĞLU^b
Cancağ GÜLMEZ^c

Ampirik Araştırma
(Empirical Research)

Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi
Mart 2018; 11 (1): 45-62

Öz

Küreselleşmenin etkisiyle son yıllarda giderek daha karmaşık hale gelen işletme yapıları muhasebe bilgi sistemine olan ihtiyacı arttırmış ve muhasebe mesleğini çok önemli bir noktaya taşımıştır. Muhasebe mesleğinin hak ettiği noktaya ulaşması, saygın ve güvenilir bir meslek haline gelmesinde meslek mensuplarına önemli görevler düşmektedir. Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının etik algılamalarını, mesleği icra ederken yapılan etik dışı davranışlar ile ilgili genel görüşlerini, etik dışı davranışlara neden olan faktörleri ve çözüm önerileri ile ilgili görüşlerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Malatya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında meslek mensuplarına anket uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS İstatistik programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; muhasebe meslek mensuplarının vergi oranlarının yüksekliğini, vergi dairesi vb. devlet kurumlarındaki bürokrasinin aşırılığını ve muhasebe mesleğinin hak ettiği değeri görememesini etik dışı davranışların başlıca nedeni olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe meslek mensupları, Muhasebe meslek etiği, Etik algısı.

JEL Kodları: M40, M41

* Makalenin gönderim tarihi: 15.05.2017; Kabul tarihi: 24.07.2017 ve iThenticate benzerlik oranı % 24

a Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Öğretim Elemanı, E-posta: mkilli@osmaniye.edu.tr, ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9283-9852> (Sorumlu yazar; Correspondent author)

b Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi, E-posta: hasanturkoglu@gmail.com, ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9288-9158>

c Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi, E-posta: cancaag@gmail.com, ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4441-3654>

ETHICAL PERCEPTION OF ACCOUNTING PROFESSIONALS: A RESEARCH IN MALATYA

ABSTRACT

Business structures that have become complex in recent yearshas increased the need for accounting information system and brought the accounting profession to a very important point. Important tasks fall to accounting professionals for accounting profession to reach a well-deserved place and to become a respectable and reliable profession. This study was conducted to investigate the ethical perceptions of accounting professionals, their opinions about unethical behaviors that are conducted during performance of job, factors that cause unethical behaviors and opinions about the solution suggestions. The universe of the research is consisting of the accounting professionals working in Malatya province. A survey is conducted to the accounting professionals within the scope of the study and data obtained are analyzed with SPSS statistics program. According to the results of the research; the high tax rates, the excessiveness of the bureaucracy of state institutions such as the tax department, worthlessness of the accounting profession are among the main reasons for unethical behaviors as per accounting professionals

Keywords: Accounting professionals, Accounting profession ethics, Ethical perception.

JEL Codes: M40, M41

1. GİRİŞ ¹

Küreselleşmenin bir sonucu olarak işletmelerin yapıları, yönetim anlayışları, üretim biçimleri hızlı bir değişim süreci içine girmekte veya tamamen yenilenmektedir (Güneş vd., 2012:58). Ekonomik faaliyetlerin gelişmesi, işletmelerin faaliyetlerini çeşitlendirmesi, şirket yapılarının karmaşık hale gelmesi muhasebe bilgi sistemine olan ihtiyacı arttırmış ve muhasebe mesleğini oldukça önemli bir noktaya taşımıştır. Ancak bu gelişimle birlikte meslek mensubu sayısında yaşanan düzensiz artış, meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabet (Ömürbek ve Türkoğlu,2013:119), hukuki düzenlemelerin güncel gelişmeleri takip edememesi, meslek mensupları üzerinde artan baskılar muhasebe mesleğinde birtakım sorunları ve etik dışı davranışı da beraberinde getirmiştir. İşte bu sorunları ve etik dışı davranışları ortadan kaldırmak veya oluşmasını önlemek amacıyla muhasebe mesleğinde mesleki etik kurallarını geliştirmek ve bunlara uymak oldukça önemli bir hal almıştır.

¹ Bu çalışma, 20-22 Nisan 2017 tarihlerinde Bursa'da düzenlenen 2. Lisansüstü İşletme Öğrencileri Sempozyumu'nda sunulmuş bildirden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Muhasebe meslek mensubu, işletmeler ile ilgili tarafların gereksinimi olan finansal bilgileri üretirken sadece bu kişi ve kuruluşların çıkarlarını değil toplumun çıkarlarını da göz önüne almak konusunda önemli sorumluluklar taşımaktadır (Gökgöz ve Zeytin, 2012: 477). Nitekim muhasebe mesleğinin hak ettiği noktaya ulaşması, saygın ve güvenilir bir meslek haline gelmesinde meslek mensuplarına önemli görevler düşmektedir. Bunu sağlamanın yolu da meslek mensuplarının bilgi, beceri ve deneyimlerini ilgili kişi ve kuruluşlara ilgili yasaların ve mesleki kuruluşların öngördüğü sınırlar çerçevesinde mesleki etik kurallarına bağlı kalarak sunmaktan geçer (Yıldız, 2010:158).

Bu çalışmanın amacı muhasebe meslek mensuplarının etik algısını, mesleğini icra ederken yapılan etik dışı davranışlar ile ilgili genel görüşlerini, etik dışı davranışlara neden olan faktörleri ve çözüm önerileri ile ilgili görüşlerini tespit etmektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Muhasebe kavramı; Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe sözlüğünde, hesaplaşma, karşılıklı hesap görme olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Muhasebe yazınında ise muhasebe, bir örgütün kaynaklarının oluşumunu, kaynakların kullanılma biçimini, örgütün işlemleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir bilgi sistemi (Sevilengül, 2005: 9) olarak tanımlanmaktadır.

Muhasebe mesleği 1989 yılında yürürlüğe giren 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanunu ile yasal bir statüye kavuşturulmuştur.

Muhasebenin temel amacı; işletmelerin faaliyet sonuçlarını gösteren rapor ve bilgilerin sağlanması, bu bilgilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır (Yalkın, 2001: 3). Muhasebe mesleği, ilgili gruplardan gelen farklı talepler, sürekli mevzuatın değişmesi, uygulamalarda meydana gelen değişiklikler ve yenilikler, mükelleflerin zamana göre değişen beklentileri ve dünya muhasebe standartlarında meydana gelen değişikliklerden dolayı daha bir karmaşık ve uygulanması zor bir hale gelmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle rekabet koşullarının zorlaşması, yaratıcı muhasebe uygulamaları ile mali raporlarda hileye yönelmeyi sağlamış, muhasebe etik kurallarına uyumlu bir şekilde muhasebe mesleğinin icra edilmesini zorlaştırmıştır.

2.1. Muhasebe Meslek Etiği

Etik, doğru ve yanlış kavramları ile ilgili olup, etiğin temel konusu insan ilişkilerinin özünü, bir insanın bir başka insana davranış biçimini ve o insa-

nın başkalarından beklediği davranış biçimlerini içermektedir (Doğan ve Karataş, 2011: 3). Etik, kişi ya da grubun neyin doğru, neyin yanlış olduğu ile ilgili olarak davranışlarını yönlendiren ahlaki değerler ve ilkeleri içeren kurallar topluluğu (Ülgen ve Mirze, 2004: 439) olarak tanımlanabilir.

Meslek etiği, belirli bir meslek grubuna ilişkin olarak ortaya konmuş ve o meslek mensuplarının uyguladığı ya da uygulamak için zorlandığı kurallar bütünüdür (Daşdan, 2009: 284). Herhangi bir mesleğin ifasında meslek elemanları mesleki etiğe ne kadar bağlı kalırlarsa o mesleğe olan güven ve saygınlık o kadar artacaktır (Yılmaz vd., 2015: 30).

Her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de etiğe ihtiyaç duyulmaktadır. Hatta diğer mesleklere göre daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Muhasebe mesleği sadece teknik uzmanlık gerektiren bir meslek olmadığı için mesleğin etik kuralları çerçevesinde ve sosyal sorumluluk bilinciyle yürütülmesi gerekir (Çetin ve Şahin Dağlı, 2014: 56). Muhasebe etiği, muhasebe meslek mensuplarının kendi aralarındaki ilişkilerini, mükellefle olan ilişkilerini ve devlet ile olan ilişkilerini düzenleyen ilkeler ve kuralların bütünüdür (Bilen ve Yılmaz, 2014: 70). Küreselleşmenin artmasıyla ve dünyayı etkileyen muhasebe skandallarının ortaya çıkmasıyla birlikte daha önceleri üzerinde fazla durulmayan etik kavramının önemi anlaşıl-maya başlanmıştır. Birçok ülke etik ilkelerini yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. Ülkemizde muhasebe mesleğinin etik ilke ve kuralları, ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan çalışmalarından yararlanılarak geliştirilmektedir. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants-IFAC) ve Amerika Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (The American Institute of Certified Public Accountants-AICPA) muhasebe etik ilke ve kurallarının geliştirilmesi için uluslararası alanda faaliyet gösteren ve önemli katkılar sağlayan öncü kuruluşlardır (Özkan ve Hacıhasanoğlu, 2012: 37). Ulusal düzeyde meslekle ilgili yapılan düzenlemelerde TÜRMOB'un (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odası Birliği) etkin bir rol oynadığı görülmektedir (İşgüden ve Çabuk, 2006: 68).

2.2. Literatüre Bakış

Literatüre bakıldığında muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği algı-lama düzeylerini ve meslek etiği hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmış çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Kutlu (2007) tarafından Kars ve Erzurum illerindeki muhasebe meslek mensupları ve çalışanlarının etik ikilem yaşayıp yaşamadıklarını, yaşıyor iseler bunun temel nedenlerini irdelemek amacıyla yapılan çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının etik ikilemler yaşamakta olduğu ancak

ikilemin yoğunluğunun gelir, yaş ve müşteri gibi değişkenlerin etkisiyle farklılaşabildiği sonucuna ulaşmıştır.

Ertaş ve Arslan (2009) Çorum'da faaliyet gösteren orta büyüklükteki üretim işletmelerinde bağımlı ve bağımsız çalışan muhasebecilerin etik kuralları algılama düzeylerini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; bağımlı ve bağımsız muhasebeciler açısından etik kurallarının algılanma düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı, etik kuralların algılanmasının meslek unvanlarına ve meslekteki deneyim sürelerine göre de değişmediği tespit edilmiştir.

Yalçın (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, bağımsız çalışan meslek mensupları ve bunlardan hizmet alan işletmelerin TÜRMOB etik yönetmeliğini nasıl algıladıkları ve temel etik değerler konusundaki tutumları araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, meslek mensuplarının TÜRMOB etik yönetmeliğinin bazı hükümlerine katılmamakla birlikte yapılan düzenlemeleri benimsedikleri ve yüksek oranlarda katılım yönünde tutum belirttikleri görülmüştür.

Çetin ve Dağlı (2014) muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği hakkındaki görüşlerini, etik ilkelerine uymalarında veya etik dışı davranışlarda bulunmalarında etkili olan faktörleri ve meslek etiği ile ilgili düzenlemeleri algılama düzeylerini tespit etmeye yönelik Isparta ilinde anket çalışması yapmışlardır. Çalışmada, eğitim yetersizliği ve denetimdeki eksikliklerin meslek mensuplarını etik dışı davranmaya yönlendiren nedenler olduğu tespit edilmiştir.

Fidan ve Subaşı (2014) yaptıkları anket çalışması ile mesleğe yeni başlayan stajyerlerin etik algılarını ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, adayların büyük bir çoğunluğu mesleki etik kuralları hakkında hiç eğitim almadıklarını, eğitim alanların ise daha çok meslek kuruluşlarının yayınlarından faydalandığı veya stajları sırasında eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Adayların bir kısmı staj dönemlerinde mesleki etik kurallarına aykırı davranışlar yapıldığını belirtmişlerdir. Bu etik dışı davranışların nedenlerinin ise müşteriyi kaybetmeme düşüncesi ve daha çok kazanma hırsı olduğu belirtilmiştir.

Yılmaz, Yıldırım ve Bahar (2015) Samsun ilinde çalışan muhasebe meslek mensuplarının TÜRMOB etik yönetmeliğini nasıl algıladıklarının ve genel etik değerler konusundaki görüşlerini incelemek amacıyla bir anket uygulanmışlardır. Elde edilen bulgulara göre, muhasebe meslek mensuplarının kıdem durumuna göre genel etik alt ölçeği ile ölçek toplam puanlarının kıdemli meslek mensupları lehine anlamlı ölçüde değiştiği tespit edilmiştir. Dürüstlük alt ölçeği ile mesleki yeterlilik ve özen alt ölçek puanlarında kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Kızıl ve diğerleri (2015) Yalova ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının muhasebe etiği algılama düzeylerinin ve meslek etiğine olan bakış açılarının tespiti amacıyla yaptıkları çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının genel olarak etik ve meslek etiği kavramlarına duyarlı oldukları ve kendilerini bu konularda sürekli geliştirmeye istekli bir davranış içinde oldukları belirlenmiştir.

Kaya (2016) tarafından Elazığ'da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği hakkındaki bilgi düzeylerini, düşüncelerini, meslek etiğini algılamalarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada, meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına her zaman uyduğu ve mesleki etik kurallarıyla ilgili yapılan denetimlerin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği hakkındaki görüşlerini ve algı düzeylerini tespit etmek amacıyla farklı illerde çalışmalar yapılmış olmakla birlikte Malatya ilinde faaliyet gösteren meslek mensupları üzerinde benzer bir çalışmanın yapılmamış olması ve bu çalışmada elde edilen bulguların önceki çalışmaların bulguları ile karşılaştırılarak benzer ve farklı yönlerin ortaya konulması ile literatüre katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmanın ana kütesini, Malatya SMMM Odası'na kayıtlı, Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanıyla faaliyet gösteren meslek mensupları oluşturmaktadır. Malatya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasından alınan bilgiye göre odaya kayıtlı 463 meslek mensubu bulunmakla birlikte aktif çalışan meslek mensubu sayısı 250'dir. Toplamda 161 meslek mensubundan geri bildirim sağlanmıştır. Örneklem ana kütleli yüzde 64 oranında temsil etmektedir.

Araştırmada veriler anket tekniği kullanılarak, muhasebe meslek mensuplarıyla birebir yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Anket soruları literatür taraması sonucu oluşturulmuştur. Anket üç bölümden ve 5'li Likert ölçeğinde tanımlanan 35 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 7 soru, ikinci bölümde muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten nedenlerin tespitine yönelik 14 soru ve üçüncü bölümde ise etik dışı davranışların çözüm önerilerini belirlemeye yönelik 14 adet sorudan oluşmaktadır. Anket verileri SPSS 18 istatistik programı ile analiz edilmiştir. İkili örneklem grupları ortalamaları arasındaki farklılığın tespiti için Bağımsız Örnek T testi, ikiden daha fazla örneklem gruplarına ait ortalamalar arasındaki farklılığın tespiti için Varyans Analizi (Anova) uygulanmıştır.

Ankette kullanılan ifadelerin güvenilirliğini ölçmek amacıyla yapılan güvenilirlik analizi sonucuna göre Cronbach's Alpha değeri 0,894 bulunmuş olup bu değer uygulanan anketin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

4. BULGULAR VE YORUMLAMA

Ankete Katılanların Demografik Özellikleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo-1: Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	%	Eğitim Düzeyi	N	%
Kadın	136	84,5	Lisans	150	93,2
Erkek	25	15,5	Yüksek Lisans	11	6,8
Yaş			Mesleki Unvan		
26-35	48	29,8	SM SMMM	11 150	6,8 93,2
36-45	50	31,1			
46-55	44	27,3			
55+	19	11,8			
Mesleki Deneyim			Aylık Ortalama Gelir		
1-5	16	9,9	0-2000 TL	29	18,0
6-10	43	26,7	2001-3000 TL	26	16,1
11-15	37	23,0	3001-4000 TL	55	34,2
16-20	42	26,1	4001-5000 TL	31	19,3
21+	23	14,3	5001+ TL	20	12,4

Tablo incelendiğinde; araştırmaya katılanların yüzde 84,5'inin (136 kişi) erkek, yüzde 15,5'inin (25 kişi) ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Araştırmamıza katılan meslek mensuplarının eğitim düzeylerine bakıldığında yüzde 93,2'sinin (150 kişi) lisans, yüzde 6,8'inin (11 kişi) yüksek lisans düzeyinde eğitim aldıkları görülmektedir. Meslek mensuplarının yaş aralıklarına bakıldığında 36-45 yaş aralığında olanların yüzde 31,1 oran ile ilk sırayı aldıkları, 55 ve üzeri yaş aralığındakilerin ise yüzde 11,8 oran ile son sırayı aldıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan meslek mensuplarının yüzde 6,8'inin (11 kişi) SM (Serbest Muhasebeci), yüzde 93,2'sinin SMMM (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) unvanlı olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan meslek mensuplarının yüzde 26,7'sinin (43 kişi) meslekteki deneyim süresi 6-10 yıl aralığında iken 16-20 yıl arası deneyime sahip olanlar yüzde 26,1 ile (42 kişi) ikinci sırayı almaktadır. Meslek mensupları aylık ortalama gelir düzeyleri açısından incelendiğinde yüzde 34,2'sinin (55 kişi) 3001-4000 TL aralığında gelire sahip olanlardan oluştuğu görülürken, yüzde 12,4'ünün (20 kişi) 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2'de muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten nedenlerin tespitine yönelik ifadelerle katılımcıların verdiği cevapların ortalamaları yer almaktadır.

Tablo-2: Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Dışı Davranmaya İten Nedenlerin Tespitine Yönelik İfadelere Verdiği Cevapların Ortalama ve Standart Sapmaları

İfadeler	N	X	Std. Sapma
Muhasebe meslek mensupları daha az vergi çıkmasına yönelik olarak müşterilerinden gelen baskılarla karşılaşmaktadırlar.	161	3,75	1,14035
Müşteri işletmeyi kaybetmemek için meslek mensupları etik dışı davranışlara başvurabilmektedirler.	161	3,54	1,20931
Meslek mensuplarının etik dışı davranışlara yönelmesinde mükelleflere yönelik inceleme oranının düşük olması etkili olmaktadır.	161	3,26	,97161
Verilen cezaların yeterince caydırıcı olmaması meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirmektedir.	161	3,48	1,06716
Mesleki tecrübe eksikliği etik dışı davranışlara yol açmaktadır.	161	3,53	1,15126
Mesleği icra ederken yeterli özenin gösterilmemesinden dolayı meslek mensupları etik dışı davranışlara başvurmaktadır.	161	3,08	1,06639
Meslek mensuplarının yeterli eğitime sahip olmaması etik davranışlara neden olmaktadır.	161	3,28	1,12478
Vergi dairesi vb. devlet kurumlarındaki bürokrasinin aşırılığı etik dışı davranışlara neden olabilmektedir.	161	4,01	1,12354
Muhasebe ücretlerinin düzenli tahsil edilememesi veya hiç tahsil edilememesi meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirebilmektedir.	161	3,84	1,14324
Vergi oranlarının yüksek olması meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirebilmektedir.	161	4,02	1,14276
Muhasebe meslek mensuplarının müşterilerinin ve meslektaşlarının gözünde başarılı görünme kaygısı meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirebilmektedir.	161	2,83	,89837
Ülkemizde muhasebe mesleğinin hak ettiği değeri görememesi etik dışı davranışlara neden olabilmektedir.	160	3,89	1,19536
Bazı müşteriler ile dostluk ve arkadaşlık ilişkisinin bulunması kayıtları yaparken etik dışı davranmaya neden olabilmektedir.	161	2,89	1,03074
Muhasebe meslek mensuplarının etik algılama farklılıkları meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirebilmektedir.	161	3,27	,94046

1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 2’de verilen ifadelerden, “Vergi oranlarının yüksek olması meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirebilmektedir”, “Vergi dairesi vb. devlet kurumlarındaki bürokrasinin aşırılığı etik dışı davranışlara neden olabilmektedir” ve “Ülkemizde muhasebe mesleğinin hak ettiği değeri görememesi etik dışı davranışlara neden olabilmektedir” ifadelerinin en yüksek ortalamaya sahip ifadeler olduğu görülmektedir

Tablo 3’de muhasebe mesleğinde yapılan etik dışı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerileri içeren ifadeler hakkında katılımcıların görüşleri yer almaktadır.

Tablo 3’de verilen ifadelere yönelik olarak meslek mensuplarının verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları dikkate alındığında, “Devlet dairelerindeki bürokrasi azaltılmalı ve daha işler bir sistem oluşturulmalıdır” ifadesine meslek mensuplarının yüksek bir oranda katıldıkları görülmektedir. “Mevzuatta bir değişiklik yapılacaksa mutlaka muhasebe meslek mensuplarından fikir alınmalıdır” ve “Meslek mensuplarının sayısındaki artış planlı bir şekilde yapılmalı ve düzensiz artışın önüne geçilmelidir” ifadelerinin de ikinci ve üçüncü sırayı aldıkları görülmektedir. “Meslek odalarının muhasebeciler üzerinde yaptırım gücü artırılmalıdır” ve “Tutulacak defter sayısına kota getirilerek, meslek mensupları arasında yaşanan rekabet azaltılmalıdır” ifadelerinin ise en düşük ortalamaya sahip ifadeler olduğu görülmektedir.

Tablo-3: Muhasebe Mesleğinde Yapılan Etik Dışı Davranışlara Karşı Çözüm Önerileri

İfadeler	N	X	Std. Sapma
Mevcut yasal düzenlemeler ihtiyaçlara karşılık verememektedir, dolayısıyla yeni yasal düzenlemelere gereksinim vardır.	161	4,63	,48501
Mesleğe girişteki aranan koşulların, mesleğin gelişimi bakımından yeterli hale getirilmesi gerekir.	161	4,60	,53606
Meslek mensuplarının sayısındaki artış planlı bir şekilde yapılmalı ve düzensiz artışın önüne geçilmelidir.	161	4,78	,44984
Meslek oda ve birlikleri seminer, konferans vb. ile yeterli bilgilendirme yapmalıdır.	161	4,52	,56731
Cezaların artırılması ve yeterli denetimin sağlanması gerekir.	161	4,22	,49886
Devlet dairelerindeki bürokrasi azaltılmalı ve daha işler bir sistem oluşturulmalıdır.	161	4,91	,38028
Mevzuatta bir değişiklik yapılacaksa mutlaka muhasebe meslek mensuplarından fikir alınmalıdır.	161	4,87	,42603

Muhasebe ücretinin tahsili konusunda devletin düzenleme yapması ve yardımcı olması gerekir.	161	4,33	,54275
Meslek mensuplarının aşırı iş yükü hafifletilmelidir.	161	4,74	,51078
Tutulacak defter sayısına kota getirilerek, meslek mensupları arasında yaşanan rekabet azaltılmalıdır.	161	3,19	1,02116
Meslek odalarının muhasebeciler üzerinde yaptırım gücü artırılmalıdır.	161	3,18	,80013
Mükellefler ticari faaliyetlerini belgelendirirken daha özenli davranmalı ve belgelerini düzenli tutmalıdır.	161	4,57	,52011
Mükellefler yanıltıcı beyanlardan uzak durmalıdır.	161	4,71	,45515
Üniversitelerde verilen eğitimlerde muhasebe meslek etiğinin ağırlığı artırılmalıdır.	161	4,77	,41555

4.1. Cinsiyete Göre Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Algılamaları

Meslek mensuplarının etik dışı davranmaya iten faktörler ve etik dışı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik ifadelere verdikleri cevapların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan Bağımsız Örnek T-Testi sonuçlarına göre yüzde 5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülen ifadeler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo- 4: Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyete Göre Etik Algılamalarının Karşılaştırılması

İfadeler	Kadın (n=25)	Erkek (n=136)	T-Testi	
	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	T	Sig.
Mesleki tecrübe eksikliği etik dışı davranışlara yol açmaktadır.	2,7600 (1,08103)	3,6765 (1,23423)	3,810	,000
Mesleği icra ederken yeterli özeni göstermemeden dolayı meslek mensupları etik dışı davranışlara başvurmaktadır	2,2000 (1,04083)	3,2426 (0,99254)	4,792	,000
Meslek mensuplarının yeterli eğitime sahip olmaması etik davranışlara neden olmaktadır.	2,5200 (1,38804)	3,4191 (1,01511)	3,827	,000
Muhasebe meslek mensuplarının müşterilerinin ve meslektaşlarının gözünde başarılı görünme kaygısı meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönltebilmektedir.	2,2000 (0,86603)	2,9412 (0,85864)	3,962	,000
Bazı müşteriler ile dostluk ve arkadaşlık ilişkisinin bulunması kayıtları yaparken etik dışı davranmaya neden olabilmektedir	2,2400 (1,23423)	3,0074 (0,94670)	3,542	,001
Mevcut yasal düzenlemeler ihtiyaçlara karşılık verememektedir, dolayısıyla yeni yasal düzenlemelere gereksinim vardır.	3,4000 (1,25831)	4,2963 (0,89003)	4,310	,000
Devlet dairelerindeki bürokrasi azaltılmalı ve daha işler bir sistem oluşturulmalıdır.	4,2000 (0,95743)	4,6838 (0,67442)	3,070	,003

\bar{x} = Aritmetik Ortalama, S= Standart Sapma

Tablo 4’te verilen ifadelerde kadın ve erkek meslek mensuplarının görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. İfadelere katılım ortalamaları incelendiğinde erkek meslek mensuplarının kadınlara oranla ifadelere daha fazla katıldıkları görülmektedir.

4.2. Unvana Göre Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Algılamaları

Muhasebecilerin etik dışı davranmaya iten faktörler ve etik dışı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik ifadelere verdikleri cevapların unvana göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan Bağımsız Örnek T-Testi sonuçlarına göre yüzde 5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülen ifadeler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo- 5: Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Algılamalarının Unvana Göre Karşılaştırılması

İfadeler	SM (n=11)	SMMM (n=150)	T-Testi	
	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	T	Sig.
Mesleki tecrübe eksikliği etik dışı davranışlara yol açmaktadır.	2,3636 (1,12006)	3,6200 (1,10927)	-3,624	,000
Tutulacak defter sayısına kota getirilerek, meslek mensupları arasında yaşanan rekabet azaltılmalıdır.	4,1818 (1,25045)	3,3800 (1,21329)	2,112	,036

\bar{x} = Aritmetik Ortalama, S= Standart Sapma

Tablo 5’te verilen ifadelerde meslek mensuplarının unvanlarına göre görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. İfadelere katılım ortalamaları incelendiğinde “Mesleki tecrübe eksikliği etik dışı davranışlara yol açmaktadır” ifadesine SMMM’lerin katılım ortalaması daha yüksek, “Tutulacak defter sayısına kota getirilerek, meslek mensupları arasında yaşanan rekabet azaltılmalıdır” ifadesine ise SM’lerin katılım ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3. Eğitim Düzeylerine Göre Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Algılamaları

Meslek mensuplarının eğitim düzeyleri ile etik dışı davranmaya iten faktörler ve etik dışı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik ifadelere verdikleri cevapların farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan Bağımsız Örnek T-Testi sonuçlarına göre yüzde 5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülen ifadeler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6’da verilen ifadelerde lisans mezunu meslek mensupları ile yüksek lisans mezunu meslek mensuplarının görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. İfadelere katılım ortalamaları incelendiğinde 1, 2,

4, 6, 7 ve 8 no.lu ifadelerle lisans mezunlarının katılım ortalamaları daha yüksek iken 3, 5 ve 9 no.lu ifadelerle yüksek lisans mezunlarının daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Tablo- 6: Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Algılamalarının Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

İfadeler	Lisans (n=150)	Y. Lisans (n=11)	T-Testi	
	\bar{x} (S)	\bar{x} (S)	T	Sig.
Muhasebe meslek mensupları daha az vergi çıkmasına yönelik olarak müşterilerinden gelen baskılarla karşılaşmaktadırlar.	3,8133 (1,07057)	2,9091 (1,70027)	2,583	,011
Verilen cezaların yeterince caydırıcı olmaması meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirmektedir.	3,5467 (1,05288)	2,6364 (0,92442)	2,788	,006
Vergi dairesi vb. devlet kurumlarındaki bürokrasinin aşırılığı etik dışı davranışlara neden olabilmektedir.	2,5200 (1,38804)	3,4191 (1,01511)	3,803	,000
Vergi oranlarının yüksek olması meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönlendirebilmektedir.	4,1000 (1,06658)	2,8182 (1,25045)	1,988	,049
Bazı müşteriler ile dostluk ve arkadaşlık ilişkisinin bulunması kayıtları yaparken etik dışı davranmaya neden olabilmektedir.	2,8267 (1,01497)	3,7273 (0,90453)	2,859	,005
Mevcut yasal düzenlemeler ihtiyaçlara karşılık verememektedir, dolayısıyla yeni yasal düzenlemelere gereksinim vardır.	4,2282 (0,97344)	3,1818 (0,98161)	3,439	,001
Mesleğe girişteki aranan koşulların, mesleğin gelişimi bakımından yeterli hale getirilmesi gerekir.	4,3267 (0,75526)	3,6364 (1,12006)	2,821	,005
Meslek mensuplarının sayısındaki artış planlı bir şekilde yapılmalı ve düzensiz artışın önüne geçilmelidir.	4,4800 (0,79191)	3,3636 (1,56670)	4,149	,000
Tutulacak defter sayısına kota getirilerek, meslek mensupları arasında yaşanan rekabet azaltılmalıdır.	3,3533 (1,22138)	4,5455 (0,68755)	3,194	,002

\bar{x} = Aritmetik Ortalama, S= Standart Sapma

4.4. Yaş Gruplarına Göre Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Algılamaları

Meslek mensuplarının yaş grupları ile etik dışı davranmaya iten faktörler ve etik dışı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik ifadelerle verdikleri cevapların farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan varyans analizi sonuçlarına göre yüzde 5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülen ifadeler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7'de verilen ifadelerde yaş gruplarına göre meslek mensuplarının gö-

rüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Gruplar arasında farklılık olduğu durumlarda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirleyen istatistik post-hoc olarak bilinmektedir (Kayri,2009:52). Çalışmada yaş grupları arasındaki farklılığın nedenini bulmak için post-hoc Scheffe testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre tablodaki 1. ifadede farklılığın 26-35 yaş grubundaki meslek mensuplarından kaynaklandığı, 2. ifadede farklılığın 26-35 ve 36-45 yaş grupları ile 46-55 ve 56+ yaş grupları arasındaki meslek mensuplarının görüşlerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. 3. ifadede farklılığın 26-35 yaş grubu ile 46-55 yaş gruplarından kaynaklandığı, 4. ifadede 36-45 yaş aralığındaki meslek mensupları ile 46-55 ve 56+ yaş gruplarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Tablodaki 5. ifadede 26-35 yaş aralığındaki mensupları ile 46-55 yaş aralığındaki meslek mensuplarının farklı görüşte olduğu, 6. ifadede farklılığın 46-55 yaş grubu ile 56+ yaş grupları arasında, 7. ifadede ise 26-35 ile 46-55 yaş grupları arasında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo-7: Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Algılamalarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması

İfadeler	26-35 (n=48)	36-45 (n=50)	46-55 (n=44)	56+ (n=19)	Anova	
	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	F	Sig.
Müşteri işletmeyi kaybetmemek için meslek mensupları etik dışı davranışlara başvurabilmektedirler.	2,8958 (1,3247)	3,6600 (1,0421)	3,9318 (1,0206)	3,9474 (1,1290)	7,858	,000
Mesleki tecrübe eksikliği etik dışı davranışlara yol açmaktadır.	2,8958 (1,1529)	3,2600 (1,0654)	4,1136 (0,8131)	4,5263 (0,6966)	19,143	,000
Mesleği icra ederken yeterli özeni göstermemeden dolayı meslek mensupları etik dışı davranışlara başvurmaktadır.	2,7917 (1,0510)	2,9200 (1,0849)	3,4091 (0,9721)	3,4737 (1,0202)	4,020	,009
Bazı müşteriler ile dostluk ve arkadaşlık ilişkisinin bulunması kayıtları yaparken etik dışı davranmaya neden olabilmektedir.	2,8333 (1,0784)	2,5000 (1,0351)	3,1818 (0,8963)	3,3684 (0,8307)	5,383	,001
Meslek mensuplarının sayısındaki artış planlı bir şekilde yapılmalı ve düzensiz artışın önüne geçilmelidir	4,0833 (0,9857)	4,4800 (0,8628)	3,1818 (0,8963)	3,3684 (0,8307)	4,428	,005

Meslek oda ve birlikleri seminer, konferans vb. ile yeterli bilgilendirme yapmalıdır.	4,3125 (0,6890)	4,2600 (0,5272)	4,6136 (0,4925)	4,1053 (1,0485)	3,691	,013
Meslek mensuplarının aşırı iş yükü hafifletilmelidir	4,2708 (1,1058)	4,4600 (0,7059)	4,7955 (0,4080)	4,3158 (1,2495)	3,131	,027

\bar{x} = Aritmetik Ortalama, S= Standart Sapma

4.5. Mesleki Deneyime Göre Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Algılamaları

Meslek mensuplarının mesleki deneyimleri ile etik dışı davranmaya iten faktörler ve etik dışı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik ifadelere verdikleri cevaplar arasında farklılık olup olmadığının tespiti için yapılan varyans analizi sonuçlarına göre yüzde 5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülen ifadeler Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo-8: Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Algılamalarının Mesleki Deneyime Göre Karşılaştırılması

İfadeler	1-5 (n=16)	6-10 (n=43)	11-15 (n=37)	16-20 (n=42)	21+ (n=23)	Anova	
	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	F	Sig.
Müşteri işletmeyi kaybetmemek için meslek mensupları etik dışı davranışlara başvurabilmektedirler.	3,3125 (1,1954)	2,9767 (1,2999)	3,6486 (1,1109)	3,7143 (0,9947)	4,2609 (1,1368)	5,330	,000
Mesleki tecrübe eksikliği etik dışı davranışlara yol açmaktadır.	2,8750 (1,2041)	3,0930 (1,1299)	3,2703 (0,9324)	4,1905 (0,6339)	4,0435 (1,4609)	9,619	,000
Meslek odalarının muhasebeciler üzerinde yaptırım gücü artırılmalıdır.	4,2500 (1,3416)	3,7442 (0,7896)	3,6486 (0,9491)	3,3571 (0,9581)	2,7391 (0,9153)	4,881	,001
Üniversitelerde verilen eğitimlerde muhasebe meslek etiğinin ağırlığı artırılmalıdır.	4,6250 (0,500)	4,4884 (0,7358)	4,4054 (0,8647)	4,8333 (0,3772)	4,6957 (0,5588)	2,621	,037

\bar{x} = Aritmetik Ortalama, S= Standart Sapma

Tablo 8'de verilen ifadelerde mesleki deneyime göre meslek mensuplarının görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre tablodaki 1. ifadede farklılığın 6-10 yıl deneyime sahip meslek mensupla-

rı ile 21 yıl ve üzeri deneyime sahip meslek mensuplarının görüşlerinden kaynaklandığı, 2. ifadede farklılığın 16 yıl ve üzeri deneyime sahip meslek mensuplarının görüşlerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. 3. ifadede farklılığın 6-15 yıl arası deneyime sahip meslek mensupları ile 21 yıl üzeri deneyime sahip meslek mensuplarından kaynaklandığı, 4. ifadede ise farklılığın 11-15 yıl deneyime sahip olanlar ile 16-20 yıl arası deneyime sahip olanlar arasında olduğu tespit edilmiştir.

4.6. Aylık Ortalama Gelir Düzeyine Göre Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Algılamaları

Meslek mensuplarının aylık ortalama gelir düzeylerine göre etik dışı davranmaya iten faktörler ve etik dışı davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik ifadelere verdikleri cevaplar arasında farklılık olup olmadığının tespiti için yapılan varyans analizi sonuçlarına göre yüzde 5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülen ifadeler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo- 9: Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Algılamalarının Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

İfadeler	2000 ve altı (n=29)	2001-3000 (n=26)	3001-4000 (n=55)	4001-5000 (n=31)	5001+ (n=20)	Anova	
	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	\bar{X} (S)	F	Sig.
Muhasebe meslek mensupları daha az vergi çıkmasına yönelik olarak müşterilerinden gelen baskılarla karşılaşmaktadırlar.	3,7586 (0,8304)	3,6154 (1,0612)	3,8909 (1,1005)	4,0645 (1,0625)	3,0500 (1,5719)	2,907	,024
Müşteri işletmeyi kaybetmemek için meslek mensupları etik dışı davranışlara başvurabilmektedirler.	2,9655 (1,2951)	3,6923 (1,1231)	3,8545 (1,0614)	3,7097 (1,1311)	3,0500 (1,3562)	3,908	,005
Meslek mensuplarının yeterli eğitime sahip olmaması etik davranışlara neden olmaktadır.	3,0000 (1,1952)	3,3077 (1,0107)	3,6727 (0,9438)	3,4839 (0,9956)	2,2500 (1,1641)	7,674	,000
Meslek mensuplarının sayısındaki artış planlı bir şekilde yapılmalı ve düzensiz artışın önüne geçilmelidir.	4,1034 (1,0122)	4,2308 (1,0318)	4,7091 (0,4971)	4,5161 (0,6768)	4,0500 (1,3945)	3,730	,006

Mevzuatta bir değişiklik yapılacaksa mutlaka muhasebe meslek mensuplarından fikir alınmalıdır.	4,3793 (0,9416)	4,1923 (1,1320)	4,7636 (0,5078)	4,8387 (0,3738)	4,5500 (0,9986)	3,740	,006
--	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	-------	------

\bar{x} = Aritmetik Ortalama, S = Standart Sapma

Tablo 9'da verilen ifadelerde meslek mensuplarının aylık ortalama gelir düzeylerine göre görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre tablodaki 1. ifadede farklılığın 4.001-5.000 TL arası gelire sahip meslek mensupları ile 5.001 TL ve üzeri gelire sahip meslek mensuplarının görüşlerinden kaynaklandığı, 2. ifadede farklılığın 2.000 TL ve altı gelire sahip meslek mensupları ile 3.001-4.000 TL arası gelire sahip meslek mensuplarından kaynaklandığı, 3. ifadede farklılığın 5.0010 TL ve üzeri gelire sahip meslek mensuplarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Tablodaki 4. ifadede farklılığın 3.001-4.000 TL gelire sahip meslek mensupları ile 5.001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar arasında olduğu görülmüştür. 5. ifadedeki farklılığın ise 2.001-3.000 TL arası gelire sahip olanlar ile 4.001-5.000 TL arası gelire sahip meslek mensuplarından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

5. SONUÇ

Bu çalışma ile muhasebe mesleğinde yapılan etik dışı davranışların nedenleri ve çözüm yolları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Malatya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik anket uygulanmıştır. Çalışmada; muhasebe meslek mensuplarının vergi oranlarının yüksek olmasını, vergi dairesi vb. devlet kurumlarındaki bürokrasinin aşırılığını ve ülkemizde muhasebe mesleğinin hak ettiği değeri görememesini etik dışı davranışların başlıca nedeni olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada elde edilen bu sonuç meslek mensuplarının meslek etiği algı-lama düzeylerini tespit etmek üzere yapılan önceki çalışmaların sonuçları (eğitim yetersizliği, denetimdeki eksiklikler, müşteri-yi kaybetmeme düşüncesi ve daha çok kazanma hırısı) ile karşılaştırıldığında farklılık göstermektedir.

Ankete katılan meslek mensuplarının etik dışı davranışların çözümüne yönelik başlıca önerileri ise; devlet dairelerindeki bürokrasinin azaltılıp daha işler bir sistem oluşturulması, meslek mensuplarının sayısındaki artışın planlı bir şekilde yapılarak düzensiz artışın önüne geçilmesi ve üniversitelerde verilen eğitimlerde muhasebe meslek etiğinin ağırlığının artırılması olarak görülmüştür. Ayrıca, meslek mensupları mevzuatta bir değişiklik yapılacaksa mutlaka kendilerinden fikir alınması gerektiğini düşünmektedirler.

Muhasebe meslek mensuplarının anket sorularına verdiği cevapların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan analizlerde ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mesleki unvan, mesleki deneyim ve aylık ortalama gelire göre meslek mensuplarının görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Muhasebe mensuplarının meslek etiği konusunda bilgi ve duyarlılıklarının artırılması amacıyla meslek odaları tarafından seminer, konferans, panel vb. etkinlikler düzenlenmesi, etik dışı davranan meslek elemanlarına verilecek cezaların caydırıcı olması ve üniversitelerin muhasebe eğitimi verilen bölümlerinde lisans ve lisansüstü düzeylerde meslek etiği eğitiminin yaygınlaştırılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Bilen, A. ve Yılmaz, Y. (2014). Muhasebe Mesleğinde Etik ve Etiklerle İlgili Çalışmalar, *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,2(6), 57-72.
- Ertaş, F.C. ve Arslan, M.C. (2009). Bağımlı ve Bağımsız Muhasebecilerin Meslek Etiği Algılama Düzeylerine İlişkin Bir Araştırma, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 27(Ocak), 23-42.
- Çetin, A.C. ve Şahin Dağlı, S. (2014). Muhasebe Meslek Etiği ve Meslek Mensuplarının Etik Hakkındaki Görüşleri Üzerine Isparta İlinde Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(20), 55-84.
- Daştan, A. (2009). Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(1), 281-311.
- Doğan, S. ve Karataş, A. (2011). Örgütsel Etiğin Çalışan Memnuniyetine Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37(Ocak-Haziran),1-40.
- Fidan, M. E. and Subaşı, Ş. (2014). Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Algıları: İstanbul İli Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 64(Ekim), 111-130.
- Güneş, R., Durmuş, A.F. ve Solak, B. (2012). Küreselleşmenin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 57-66.
- Gökgöz, A. ve Zeytin, M. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 477-493.

İşgüden, B. ve Çabuk, A. (2006). Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (16), 59-86.

Kaya, G.A. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Elazığ'da Bir Araştırma, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 52, 183-199.

Kayri, M. (2009). Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.

Kızıl, C., Akman, V., Aras, S. ve Erzin, N.O. (2015). Yalova İlinde İkamet Eden Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Etik Algısı, *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 6-31.

Koç Yalkın, Y.(2001). *Genel Muhasebe* (12.Baskı), Turhan Kitapevi, Ankara.

Kutlu, Hüseyin A. (2008). Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İkilemi: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(2), 143-170.

Özkan, A. ve Hacıhasanoğlu, T., (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Kişilik Özellikleri ve Etik Karar Verme Davranışları Arasındaki İlişkiler, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 37-52.

Ömürbek, V. ve Türkoğlu, T. (2013). (2012). Muhasebe Meslek Mensupları Arasında Yaşanan Haksız Rekabet Üzerine Bir Araştırma, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(30), 115-149.

Ülgen, H. ve Mirze, S.K. (2004). *İşletmelerde Stratejik Yönetim* (1.Baskı), Literatür Yayıncılık, İstanbul.

Yalçın, S. (2011). Muhasebe Meslek Mensupları ve İşletmelerin Etik Konusunda Tutumları: Türkiye Araştırması, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 52 (Ekim), 47-66.

Yıldız, G. (2010). Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama, *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, 36 (Ağustos-Aralık), 155-178.

Yılmaz, E., Yıldırım, S. ve Bahar, H. H. (2015). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Etik Algısı: Samsun Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 65 (Ocak), 27-42.